

- slabikotvorné hlásky r, ř, l, í (*srna – päť srn, sřna, vlna, vřn, střp*);
- progresívna neutralizácia kvantity (*ku kráskam, k hrádzam, kráčam, piaty, o vřbach, o piesňach, krásny, mřtvy, chvřlim, dřfam*), ktorá je špecifickým znakom slovenčiny;
- stúpavé diftongy: tri i-ové diftongy *ia, ie, iu* a diftong *ô* [uo], ktoré pokladáme za monofonematické jednotky (porov. Sabol, 1989);
- čiastočná komplementárna distribúcia dlhých vokálov a i-ových diftongov (*o ženách – uliciach, vrán – žiab, pekné – cudzie*); o komplementárnu distribúciu nejde vždy pri dvojici *ú – iu*, porov. *peknú – cudziu*, ale *rúk* aj *žúp*, nie **žiup*;
- fakultatívna hláska *ä* ako striednica po perniciach za prednú nosovku (*mäso, päť, žriebä*), ktorá pri výslovnosti [ä] alternuje s diftongom *ia* (*päť – piaty*); v prípade druhej kodifikovanej výslovnosti *ä* ako [e], podstatne frekventovanejšej, treba rátať v slovenčine s alternáciou *e / ia*;
- slovenčina má nízku frekvenciu vokálov *ä, ó, iu, é*, podobne je to pri konsonantoch *g, f, dz, dž*, ktoré sú tiež na periférii hláskového systému (Sabol, 1989);
- štyri korelačné páry konsonantov podľa príznakov kompaktnosť – difúznosť *t:t', d:d', n:n', l:l'*, posledný pár je vo výslovnosti, ale aj pri alternáciách najviac oslabený, porov. *niť – nitka, žrd' – žrdka, kuchyňa – kuchynka*, ale *homoľa – homôľka*;
- v slovenčine je desať párov konsonantov podľa príznakov znelosť – neznelosť [b:p, d:t, d':t', ʒ:c, ʒ:č, g:k, z:s, ž:š, v:w:f, x:y:h], v dvojiciach [v – f] a [x – h] sa pri neutralizácii vyskytujú pozíčné varianty [w], [ɥ] a [ɣ];
- slovenčina má regresívnu znelostnú neutralizáciu [hátko, ľepka, pot sedlo, oľpočivať, f teľto, dup, zup, suset, hvieľst, g borovici, z hadom], vrátane pred vokálmi a sonórnymi konsonantmi [čaz uľeká, náž jazik];
- pre slovenčinu je charakteristická splyvaná výslovnosť, tzn. neexistencia rázu vnútri výpovede [z aľtom, v aľte];
- v slovenčine neexistujú systémové protické hlásky v takej miere ako v češtině (*aký, akosť, oči, eštie*);
- slovenčina má tendenciu k zachovávaní stúpajúcej sonority spoluhlások na začiatku slov; rozdielne od češtiny je v slovenčine len málo slov proti tejto tendencii a aj tie sú výpožičkami z češtiny (*ľstivý, ľpiet, ľkat*);
- slovenčina má zmenu skupiny *šč* na *šť* (*eštie*);
- spoluhláskové skupiny *st, sp, sk* sa v internacionalizmoch vyslovujú a píšú ako *šp, št, šk* (porov. *šťát, šport, škandál*);
- intenzívny prízvuk je v slovenčine fixovaný na prvú slabiku: *POčasie BOlo ŤAŽko PREDvídať., TVRdíl, že mu Oznámi NIEčo DÔležitě.*
- Celkovo je v slovenčine najmenej hláskových alternácií zo západoslovanských jazykov, pretože v nej sú oslabené pozície pred gramatickými morfami, kde je výrazná tendencia po jednotnom tvarotvornom základe; pokiaľ však ide o počet alternantov, slovenčina sa od češtiny mimoriadne neodlišuje, pretože pred derivačnou morférou sa aj v slovenčine realizujú alternácie systémovo. Slovenčina má najvyšší počet vokalických alternácií spomedzi západoslovanských jazykov. Na odlíšenie češtiny a slovenčiny mala vplyv aj kodifikácia spisovného jazyka: skorá kodifikácia českého jazyka súvisí so zložitejším pravopisom, pôvodnými gramatickými tvarmi, zložitejšou syntaxou; neskoršia kodifikácia slovenčiny súvisí s jednoduchším pravopisom, s kodifikáciou pravidelnejšieho a jednoduchšieho flektívneho systému, jednoduchšou skladbou v textoch.

1.1.2 ZÁKLADNÁ HLÁSKOSLOVNÁ CHARAKTERISTIKA ČEŠTINY

- druhý najvyšší počet vokálov a diftongov (13) a najnižší počet konsonantov (25) v rámci západoslovanských jazykov;
- korelácia kvantity vokálov s fonologickou platnosťou, a to 5 párov vokálov, na rozdiel od slovenčiny bez slabikotvorných *r, l*;
- neexistencia neutralizácie kvantity (*zpřívání, krátky, douřám, o písniach, ptákum*);
- vyššia frekvencia *e, i* než v slovenčine (porov. výsledok prehlásky *a* na *e, u* na *i* v okolí mäkkých spoluhlások), napr. v češtině: *led, čich* – v slovenčine *ľad, čuch*;
- zánik stúpavých diftongov (porov. monofongizácie *ie* na *i*, v češtině *bílý* – v slovenčine *biely, uo* na *ú* [ú], *stůl* – *stól*);
- klesavý diftong *ou* (vznikol diftongizáciou dlhého *ú*, porov. *louka – ľuka*); analogicky v cudzích slovách sa v češtině vyčleňujú klesavé diftongy *au, eu* (*auto, pneumatika*);